CEO

Centar za ekonomsko obrazovanje

[redacted]

02 -11- 2026
USTAVNI SUD
REPUBLIKE HRVATSKE
ZAGREB, Trg Svetog Marka 4

2.11.2026.

Ustavni sud Republike Hrvatske
Trg svetog Marka 4
10000 Zagreb

Predmet: Prijedlog za donošenje zajedničke odluke i isticanje pitanja

Poslovni broj: [redacted]/2022

Poštovani,

Centar za ekonomsko obrazovanje podnio je Ustavnom sudu 8. prosinca 2022. prijedlog za pokretanje postupka za ocjenu suglasnosti pojedinih odredbi Zakona o obrani ("Narodne novine" broj 73/2013., 75/2015., 27/2016., 110/2017. – Odluka Ustavnog suda, 30/2018., 70/2019. i 155/2023., dalje: ZoO) s Ustavom, temeljem čega je Ustavni sud otvorio predmet s poslovnim brojem [redacted]/2022. Prijedlogom se osporavaju, između ostalog, članak 21. stavci 2., 3. i 4. ZoO-a.

Hrvoje Marković, koji inače obnaša funkciju izvršnog direktora Centra za ekonomsko obrazovanje, kao fizička osoba podnio je Ustavnom sudu odvojeni prijedlog za ocjenu suglasnosti članka 21. ZoO-a s Ustavom 2025. godine, temeljem čega je Ustavni sud otvorio predmet s poslovnim brojem [redacted]/2025.

Centar za ekonomsko obrazovanje se ovim podneskom u potpunosti pridružuje argumentima iznesenim u prijedlogu za ocjenu suglasnosti s Ustavom koji je podnio Hrvoje Marković kao fizička osoba u predmetu [redacted]/2025, te predlaže Ustavnom sudu da zajedno donese odluku o prijedlozima za ocjenu ustavnosti u predmetima [redacted]/2022 i [redacted]/2025.

Nadalje, povodom određenih argumenata koji su izneseni u očitovanju Ministarstva obrane, ali i u javnost (nevezano jesu li izneseni u sklopu stvarnih ili špekulativnih navoda o radu Ustavnog suda u ovom predmetu), a koji opravdavaju različito zakonsko uređenje vojne obveze za muškarce i žene na temelju **bioloških različitosti** iako je člankom 47. Ustava propisano da su vojna obveza i obrana Republike Hrvatske dužnosti **svih za to sposobnih državljana** (neovisno o spolu, nap. a.), podnositelj nalaže bitnim istaknuti, kao i zatražiti da Ustavni sud prilikom odlučivanja o prijedlozima za ocjenu ustavnosti uvaži, sljedeće. Biološke različitosti između spolova, poput onih da muškarci u

prosjeku imaju 10-13% veći mozak i veću tjelesnu snagu nego žene, stoljećima su se koristile kao temelj za formalno-pravnu zabranu pristupanja žena sveučilišnom obrazovanju, pravnoj profesiji, vatrogasnoj, vojnoj i policijskoj profesiji, rudarstvu, teškoj industriji i mnogim drugim društvenim sferama. Takvo pravno uređenje zakonski je diskriminiralo, tj. stavilo u nepovoljniji položaj na temelju njihovog spola, svakog pojedinog građana ženskog spola koja je željela pristupiti, ili dobiti priliku pristupiti, tim društvenim sferama. Prije ostvarivanja prava na mirovine na temelju karijere, prije napredovanja u karijeri, prije primanja prve plaće koja pripada željenoj profesiji, prije završetka obrazovanja za tu profesiju, **prije svega** se stavljanje navedenih građana u nepovoljniji položaj na temelju njihovog ženskog spola (diskriminacija) očitovalo u zakonskoj i zakonom omogućenoj formalnoj zabrani iskazivanja slobodne volje tih pojedinaca, a koja volja je bila iskoristiti svoje biologijom ograničeno vrijeme za pridruživanje, ili sudjelovanjem na natječaje za upis ili zapošljavanje dobiti priliku za pridruživanje navedenim područjima ljudskog djelovanja.

Formalna zabrana pristupanja građana ženskog spola visokom obrazovanju na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu prije 1918. godine diskriminiralo je svaku ženu koja je htjela svoje vrijeme iskoristiti za pripremu i pristupanje prijemnom ispitu, uz vjerojatnost (ali ne i jamstvo) da će upisati željeni studij, završiti ga, biti primljena u željenu profesiju i ostvariti željenu karijeru. **Jednako tako** bi i formalna *obveza* da svaka žena prilikom navršavanja 18. godine života pristupi osposobljavanju za predškolski odgoj ili njegu starijih i nemoćnih diskriminiralo svaku ženu koja bi htjela vrijeme, koje bi bila zakonski dužna provesti na takvom osposobljavanju, koristiti za osposobljavanje ili rad u bilo kojem drugom području ljudskog djelovanja, neovisno bi li takvo zakonsko uređenje bilo dozvoljeno ili zabranjeno (i) po nekoj drugoj odredbi Ustava.

Članci 64. i 65. Ustava propisuju, između ostalog, da su roditelji dužni odgajati i školovati djecu, kao i da su djeca dužna brinuti se za stare i nemoćne roditelje. Ako jesu, ili čak kad bi činjenice da žene u prosjeku češće i duže provode vrijeme s vlastitom djecom, čine većinu upisanih studenata na učiteljskom fakultetu, većinu zaposlenih odgojiteljica u vrtićima, većinu učiteljica razredne nastave i većinu zaposlenih u ustanovama za starije i nemoćne osobe bile posljedice bioloških različitosti između muškaraca i žena, to ne bi dalo zakonodavcu ovlast da po navršavanju 18. godine, a najkasnije do 30. godine života, obvezuje žene na pristupanje osposobljavanju za odgoj djece, njegu starijih, razvrstavanje u pričuvu za slučaj nedostatka odogojiteljica i njegovateljica i odaziv na poziv za izvršavanje obveza iz čl. 64. i 65. Ustava u ustanovama za odgoj djecu ili njegu starijih i nemoćnih izvan ratnog stanja i stanja neposredne ugroženosti, niti propisivanje prekršajnih kazni za neodazivanje na navedene obveze. Pored drugih razloga zbog kojih bi ovakvo uređenje vjerojatno bilo protivno Ustavu, zakonodavac ne bi imao tu ovlast zato što bi takav zakon sve građane ženskog spola koje bi, da nisu dužne izvršavati

navedene obveze pod prijetnjom prekršajnopravnih sankcija, iskazivanjem vlastite slobodne volje svoje ograničeno vrijeme provodile na aktivnostima u bilo kojem drugom području ljudskog djelovanja (poput obrazovanja, rada, putovanja ili bilo koje druge aktivnosti), stavilo, na temelju njihovog spola, u nepovoljniji položaj u odnosu na sve muškarce koji bi bili sposobni dragovoljno izvršavati ženama nametnute obveze, ali su odlučili provesti svoje vrijeme na drugim aktivnostima. Takva zakonska obveza za žene ne bi bila ništa manje diskriminatorna kada bi se muškarcima dala mogućnost, ali ne i obveza, da za iste materijalne i ostale uvjete dragovoljno pristupe navedenim aktivnostima koje bi za žene bile obvezne.

Žene mogu za jednaku naknadu i materijalne uvjete (poput prednosti za zapošljavanje u državoj službi) dragovoljno pristupiti liječničkim pregledima, uvođenju u vojnu evidenciju, vojnom osposobljavanju, razvrstanoj pričuvi i svim aktivnostima koje zakonodavac nameće muškarcima kao dužnosti u sklopu vojne obveze. Kako za vrijeme obveznog, tako i za vrijeme kada je bilo na snazi isključivo dragovoljno vojno osposobljavanje, većina kandidata, novaka i ročnika čine muškarci. Ništa od toga ne mijenja činjenicu da je građanin muškog spola koji je u smislu čl. 47. Ustava sposoban za izvršavanje dužnosti vojne obveze (dakle ne u smislu završenog vojnog osposobljavanja, nego u smislu fizičke mogućnosti odaziva na poziv za uvođenje u vojnu evidenciju ili liječnički pregled, neovisno hoće li nakon zdravstvenih i ostalih testiranja biti proglašen sposobnim ili neposobnim za vojnu službu – dakle nešto što svi muškarci 18-godišnjaci, a najkasnije do svoje 30. godine, moraju učiniti ako ne opravdaju neodaziv dokazima očite trajne vojne nesposobnosti), a biologijom ograničeno vrijeme provedeno izvršavanjem navedenih obveza pod prijetnjom prekršajnopravnih sankcija bi, iskazivanjem vlastite slobodne volje, radije proveo u nekom drugom poslu, aktivnosti ili području ljudskog djelovanja, stavljen, na temelju svog spola, u nepovoljniji položaj, dakle diskriminiran, u odnosu na građanku ženskog spola koja je u smislu čl. 47. Ustava sposobna za izvršavanje dužnosti vojne obveze (odaziv na liječnički pregled, uvođenje u vojnu evidenciju i tako dalje), ali iskazivanjem vlastite slobodne volje, bez prijetnje prekršajnopravnih sankcija, odlučuje svoje vrijeme provesti u nekom drugom poslu, aktivnosti ili području ljudskog djelovanja umjesto na pristupanju (pred)aktivnostima dragovoljnog vojnog osposobljavanja.

Prilog: Prijedlog za ocjenu ustavnosti u predmetu [redacted]/2025

Centar za ekonomsko obrazovanje

Zastupan po Hrvoju Markoviću, izvršnom direktoru

Centar za ekonomsko obrazovanje
E-mail: [redacted]
Osobe ovlaštene za zastupanje: Hrvoje Marković, izvršni direktor